

20. HENDRIK VAN COESFELD, *Epistola de instructione iuvenum et noviciorum*, Middelnederlandse vertaling; andere werken. – Noordoost-Nederland, ca. 1460.

Perkament; 237 bladen; blad en bladspiegel resp. 147 × 100 mm en 97 × 65 mm; één kolom, met inkt afgeschreven en gelinieerd; 23 of 24 regels. Eén hand (littera bastarda). Een opengewerkte rood-blauwe initiaal met rood en paars penwerk, gehooagd met goud en groen, negen regels hoog; een opengewerkte rood-blauwe initiaal met rood en paars penwerk, gehooagd met groen, zes regels hoog; een opengewerkte blauwe initiaal met rood penwerk, vier regels hoog; een opengewerkte rood-blauwe initiaal J met rood penwerk, tien regels hoog; een opengewerkte rode initiaal J met paars penwerk, negen regels hoog; een opengewerkte blauwe initiaal met rood penwerk, vier regels hoog; een rode lombarde J, zeven regels hoog; afwisselend rode en blauwe lombarden, twee regels hoog; rode opschriften en paragraaftekens; rood doorstreepte hoofdletters; moderne inktfoliëring, sterk verbleekt, van fol. 1 tot 159 en moderne potloodfoliëring van fol. 160 tot 237; achterste dekblad als fol. 238 gefolieerd. Oorspronkelijke bruin kalfsleren band op houten borden; voor- en achter-plat met driedubbele filets (ruitpatroon) en bloemstempeltjes versierd; twee gedreven koperen sloten; sluithaak van het onderste slot ontbreekt; vier ribben.

Leiden, Bibliotheek der Rijksuniversiteit, hs. B.P.L. 2383

Dit handschrift bevat: 1. *Die epistel des heiligen mans eusebij tot damasium bisscop portuensem ende tot theodosium senatoer van romen vander doot des heilighen confessoers ende lerers iheronimi* (fol. 1 r°-65 v°), een vertaling van de *Epistola de morte Hieronymi* van pseudo-Eusebius; 2. *Die epistel die sinte augustijn die leler sinte cyrillo sende die die ander bisscop van iherusalem was van der groetheit des heiligen iheronimi* (fol. 65 v°-90 v°), een vertaling van de *Epistola de magnificentiis beati Hieronymi* van pseudo-Augustinus; 3. *Die epistel die sinte cyrillus die bischop toe iherusalem was sende sinte augustinus den hoghen leler van den miraculen sinte iheronimus des heiligen lerers ende priesters* (fol. 90 v°-157 r°), een vertaling van de *Epistola de miraculis Hieronymi* van pseudo-Cyrillus; 4. *Sinte iheronimus leuen* (fol. 157 v°-164 v°), een vertaling van het 146ste hoofdstuk van de *Legenda aurea* van Jacobus de Voragine, ontleend aan de volledige vertaling van de *Legenda aurea*, vervaardigd door de Bijbelvertaler van 1360; 5. *Die epistel den noucien ende den ionghen gheesteliken personen te leren in een geestelic leuen* (fol. 165 r°-225 r°), een vertaling van de *Epistola de instructione iuvenum et noviciorum* van Hendrik van Coesfeld, een lange brief in 38 hoofdstukken aan een jonge kloosterling over de wijze, waarop novicien en jonge kloosterlingen zich in het klooster moeten gedragen en over de deugden en de ondeugden, die zij resp. moeten betrachten of bestrijden. Behalve in het hier besproken handschrift is deze vertaling van de *Epistola de instructione iuvenum et noviciorum* nog in vijf andere handschriften overgeleverd: Berlijn, Staatsbibliothek Preussischer Kultur-

besitz, ms. germ. quart. 1122 en ms. germ. oct. 430; Brussel, Koninklijke Bibliotheek, 11151-55; Deventer, Stads- of Athenaeumbibliotheek, cat. 52 en Halle, Universitäts- und Landesbibliothek, Abt. Archiv der Franckeschen Stiftungen, P 5. Het hier besproken handschrift is niet gedateerd en bevat geen eigendomsmerk. Te oordelen naar het schrift en de dialect-eigenaardigheden moet het omstreeks 1460 in Noordoost-Nederland tot stand zijn gekomen. Het werd op 11 maart 1940 te Arnhem geveild. Op deze veiling werd het door de Bibliotheek der Rijksuniversiteit te Leiden verworven. [J.D.]

Catalogus van de bibliotheken van Mr. W.F. Bijleveld, oud vice-president v.h. gerechtshof te Amsterdam, wn. Mr. Dr. S.J. van Geuns, procureur-generaal te Amsterdam, wn. Prof. Ir. J.H. Thal Larsen te Wageningen, wn. Prof. Dr. A. Wichman te Utrecht, Geldersch adellijk bezit (eerste gedeelte) en uit ander bezit, Arnhem, B. M. Israël, 1940, p. 4, nr. 78; E. G. HOEKSTRA, Henri de Coesfeld, Dictionnaire de spiritualité, VII, 1969-1971, kol. 183; J. DESCHAMPS, De Middelnederduitse vertaling van de Hiëronymusbrieven uit het Middelnederlands overgeschreven, Leuvense Bijdragen, Bijblad, 43 (1953). p. 96; ID., Middelnederlandse handschriften uit Europese en Amerikaanse bibliotheken, tweede herziene druk, Leiden, 1972, p. 208; R. LIEVENS, Lezenderwijs, 22. Brinckerinc en Coesfeld, Handelingen van de Koninklijke Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis, 35, 1981, p. 205 en 206.
